

KRITERION 93 a Otevřené dveře

Současná výstavní exploze spolu s krátkostí konaných akcí a výrobní lhůta při zpracování jednotlivých čísel Ateliéru nám často neumožňují referovat o výstavách v průběhu jejich konání, nebo alespoň bezprostředně po něm. Některé, nejen z důvodů nedostatečné kvality či zajímavosti, se na stránky Ateliéru nedostanou vůbec. Mrzí nás to, nelze však zatím jinak. Domníváme se ale, že některé si zasluhují stručné pojednání i s delším časovým odstupem. KRITERION 93 a Otevřené dveře patří mezi ně. Od 9. 10. do 7. 11. 1993 je uspořádala dvě nepočetnější sdružení Unie výtvarných umělců: Sdružení pražských malířů a mladší Nové sdružení pražských malířů.

Kurátor Kriterionu výtvarník a galerista Olaf Hanel a kurátorky Otevřených dveří, zkušená teoretička umění Věra Jirousová a letošní absolventka katedry dějin umění Alice Mžýková, měli z čeho vybírat; prvé sdružení čítá pět set členů, druhé takřka stovku. Poučení praxí a apriorními odsudky kritiky v případech monstrózních spolkových přehlídek a salonů, rozhodli se pro postup méně riskantní, pro nezučastněné výtvarníky však o to méně demokratický. Protože ale ve výtvarném a jiném umění operovat s demokratickými a objektivními hledisky je nesmysl, zvolili postup správný. Otázkou je, zda zvolený výběr a instalace nakonec splnily jejich představu, jež se, byť i jen částečně, kryla s představou návštěvníků a odborněji zaměřenou veřejností. Po pravdě řečeno, první místo bych, na rozdíl od většiny recenzentů, udělil prezentaci Nového sdružení. Zatímco V. Jirousová s A. Mžýkovou se viditelně snažily o výtvarný dialog ne nepodobný lidskému, který by současnou pluralitu výtvarných názorů nenásilně přiblížil vzájemné komunikaci, O. Hanel těžil z osvědčenějšího a libivějšího postupu vzájemných konfrontací. Tím však častěji upadal do situací, v kterých sázka na

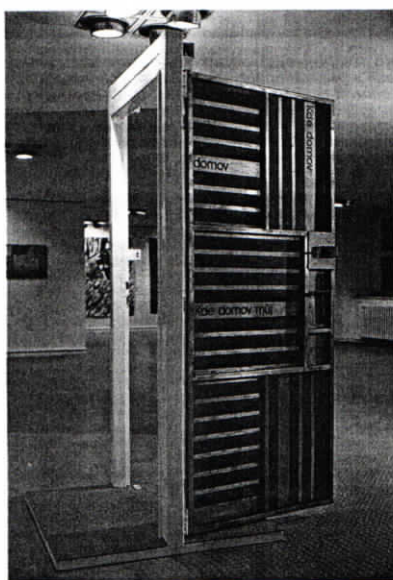
osvědčené jistoty v protikladu se zcela jinak uvažujícími a odlišně tvořícími umělci nedopadla vždy podle jeho záměru. Výtvarná lahůdka Jitky a Květy Válových dostala v blízkosti Vladimíra Kafky (aniž by byl umělec na vině) nakyslou příchut', hrůza z přeplněného prostoru přiblížila autora vystavy k opačnému extrému. Při větší dávce velkorysosti (např. diagonálně umístěném panelu) se mohlo nenásilně konfrontovat větší množství výtvarníků. Nepochybným záměrem bylo i umístění monumentálního objektu Bedřicha Dlouhého v zadním rohu sálu, ke kterému bylo nutné dojít kolem dnes už notoricky známých pohyblivých geometrických objektů Radka Kratiny, utopených v moři volného prostoru, s možností zakopnutí o Půdorysné partitury Milana Grygara, umístěné tak, aby aspoň způsobili instalačně naplnily smysl svých názvů. Dominantní umístění Ivana Komárka bylo zcela na místě, škoda, že Hanelova šťastná volba představí mimořádně kvalitní Jitku Anlaufovou (zaujala mě už na diplomní přehlídce v Tróji a v galerii Via art) se nepříliš vhodným umístěním minula účinkem. Naopak vhodné umístění Jana Součka a Waldemara Sokola ostře kontrastovalo s mylnou konfrontací Heleny Wernischové s Oldřichem Smutným. Nutno však podotknout, že při běžném návštěvníkově tempu a intenzitě jeho pozornosti splnil KRITERION 93 základní předpoklad do budoucna: Přistupovat k výběrům skupinových výstav s náročnou, ale selektivní neúspěšností.

Otevřené dveře k dialogu mě tedy vedou k domněnce, že výběr i instalace ve spodní části Mánesu byly kvalitativně lépe zvládnuty. Autorky projektu vsadily na dialog výtvarných osobností, jakými jsou např. Jiří Načeradský, Rudolf Němec, Jitka Svobodová a Svatopluk Klimeš, s méně známými nebo zcela neznámými umělci a oboustranná souhra se konala. Neúnavně a kupodivu neunuděně rozpracovávání monochromních lebkových cyklů Josefa Hnzdila je pouze jednou z jeho výhybek v kolejší hledačství portrétního svězu a V. Jirousová správně pochopila zdánlivě nemožné, že si totiž z Načeradského kresběné malířským gustem porozuměl.

V instalaci, kterou spoludotvářely dvě ženy rozdílných věků a zkušeností došlo s mimořádnou citlivostí k dialogům i mezi výtvarníky, patřícími pro onu chvíli do hájemství té či oné z nich. Známe světlavou tvrdošijnost A. Mžýkové při prosazování vlastního názoru i mnohdy předstíranou flegmaticčnost V. Jirousové, v pravý čas proměněnou ve sverázny úsudek. Výstava přitom nebudila dojem vytrucovaného či vynuceného kompromisu, nýbrž přátelské kolegiální domluvy. Mimořádně subtilní konstrukce Ludka Filipského nemohla snad nalézt lepší partnerství než v kresbě a objektu J. Svobodové, vzájemný respekt budila dvojice dvou tak odlišných solitérů, jakými jsou konceptuálně zaměřené S. Klimeš a "ráj" v barvě i ve výrazu hledající Josef Mžýk. Netrdím, že autorky nemohly přivést k dialogu i výtvarná díla jiných, nevybraných autorů, myslím však, že se rozhodovaly s maximální uvážeností a předem ustálenou představou. Nikoli tedy s otrocky vyčerpávajícím vyhledáváním mezi jednotlivými členy sdružení. Vycházel jim jiný postup bylo by zpochybněním optimálního výsledku. Naopak, laťka byla nasazena a tím hůř (nebo lépe?) pro všechny následné komisaře komornějších přehlídek členů Nového sdružení, na které je zaděláno, což platí stejnou měrou o pionýrském úsilí O. Hanela při nesnadném výběru u Kriterionu. Za logické považují zastoupení výtvarných umělců žijících ještě nedávno v emigraci a dnes dotvářejících obraz české výtvarné scény. Ani přítomnost, před časem téměř neznámého Michala Matzenauera, nebyla náhodná a poplatná údajnému trafikantství. Sympatickým překvapením v pestřém, vzájemně komunikujícím celku byly pro mne volně zavěšené "papíry" Marka Schovánka.

Na závěr nepřijímám otázku: Bylo opravdu nutné ukončit výstavu KRITERION 93 v přízemní části budovy v daném termínu, naskytla-li se možnost jejího prodloužení a tím zároveň zprovoznění prázdného místa? Zmrtvělým vstupním prostorem byla nekolegiálně a k velké škodě znevýhodněna retrospektiva Jiřího Kaloče v suterénu, uspořádaná mezitím k jeho padesátinám.

Jiří Tichý

Jaroslava Severová, *Kde domov můj, dveře z výstavy Otevřené dveře*. Foto Hana Hamplová

Pohled do instalace výstavy *Otevřené dveře*, v popředí objekt L. Filipského, vzadu objekt a kresby J. Svobodové, vlevo obrazy J. Načeradského. Foto Hana Hamplová

